

PRZEGLĄD PRASY ZAGRANICZNEJ

CODZIENNY BIULETYN
WYDZIAŁU PRASOWEGO

MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH

Rok VI

Warszawa, wtorek 25 sierpnia 1931 r.

Nr. 193

ADRES REDAKCJI: Plac Marsz. Piłsudskiego 9, tel. M. S. Z., wewn. Nr. 53

TREŚĆ: Sprawy polskie: Polska a ZSRR. Mocarstwa a ZSRR. — Polska a Niemcy. Polska a Litwa. —
Zagadnienia ogólne: Sytuacja polityczna w Niemczech. Sprawa odszkodowań i długów. Sytuacja międzyna-
rodowa. — Sytuacja polityczna w Anglii. — Państwa bałtyckie. Mniejszość polska na Łotwie. — Litwa
a Niemcy. — **Różne.**

SPRAWY POLSKIE

POLSKA A ZSRR. MOCARSTWA A Z. S. R. R.

Kölnische Ztg. 24.VIII, przytacza głos „Gazety Polskiej” w sprawie paktu nieagresji między Francją a Rosją i pisze: „Spóźniony półurzędowy komentarz polski jest godny uwagi przede wszystkim dlatego, że nie dotyka ani jednym słowem następstw, jakie musi niewątpliwie pociągnąć za sobą francusko - rosyjski pakt nieagresji dla polskiej polityki na wschodzie. Również polskie sfery miarodajne nie wypowiedziały się w tej sprawie. Inne zaś dzienniki, zbliżone do rządu, które po pierwszym wybuchu radości widziały się już sprzymierzone z Rosją, zaczynają po trzeźwym zastanowieniu się poznawać, że przymierze Polski z Rumunją stanowi znaczną przeszkodę do kroczenia po wskazanej przez Francję drodze”.

Izwiestja 22.VIII, omawiając w art. wst. wysunięty przez „Kölnische Ztg.” projekt przymierza 5 mocarstw, zaznacza, że zawarcie paktu 5 mocarstw jest utopją, ponieważ system traktatów pokojowych zwłaszcza wersalskiego wytworzył tak głębokie przeciwieństwa, że bez anulowania tych traktatów zawarcie projektowanego paktu jest niemożliwe. Obecne przesilenie światowe jeszcze bardziej pogłębiło sprzeczności oraz nierówność pomiędzy państwami kapitalistycznymi. Polityka imperjalistycznej Francji szczególnie uwypukla dążenie do hegemonii najbardziej silnych mocarstw kapitalistycznych. W końcu pismo podkreśla, że urzeczywistnienie paktu pięciu mocarstw bez udziału ZSRR. przedstawiałoby niebezpieczeństwo nie tylko dla ZSRR., lecz i dla innych t. zw. małych państw. Oznaczałoby to, że pakt pięciu mocarstw skierowany jest przeciwko ZSRR. oraz przeciwko mniejszym państwom.

Izwiestja 22.VIII, omawiają aktualne zagadnienie stosunków handlowych francusko-sowieckich. Pismo twierdzi, że sprawa udzielenia kredytów ZSRR.

przez Francję stanowi integralną część toczących się obecnie rokowań handlowych pomiędzy ZSRR. i Francją. Opinia francuska bezpodstawnie usiłuje uzależnić sprawę zawarcia francusko-sowieckiej umowy handlowej od uregulowania długów carskich. Udzielenie kredytów handlowych ZSRR, nie ma nic wspólnego z długami carskimi. Bez kredytów nie może być rozwoju stosunków handlowych.

Neue Zürcher Ztg. 23.VIII, podaje wrażenia z pogranicza polsko-sowieckiego na stacjach kolei Stołbce i Niegoriełoje. Autor podkreśla, że odrazu można poznać, iż granica rozdziela dwa odrębne sobie światy. Po stronie polskiej eleganci i bynajmniej nie po polowemu ubrani oficerowie oraz karnie zachowujący się żołnierze, a po stronie sowieckiej nie można odróżnić oficerów od żołnierzy, wszyscy jakby gotowi zaraz wyruszyć w pole, żołnierze nie salutują oficerów, a wszędzie pełno plakatów, nawołujących do rewolucji światowej. W Rosji nowej nie wygasły tradycje biurokratyzmu carskiego ani Sowiety starają się przedstawić cudzoziemcom z najlepszej strony. Potiemkinowskie dlatego pociągi międzynarodowe są najlepsze. Jednym tylko różni się Rosja dzisiejsza od dawnej, że panuje w niej zupełna swoboda języków.

POLSKA A NIEMCY.

Le Populaire 23.VIII, w art. L. Bluma omawia stosunek kongresu socjalistycznego w Wiedniu do sprawy rewizji granic i twierdzi, że „rezolucja wiedeńska nie zawiera w sobie oceny i nie proponuje rozwiązania żadnego z konkretnych wypadków”. Takie postępowanie Międzynarodówki nazywa autor mądrym, ponieważ nie wybiła jeszcze godzina decydująca tych kwestyj i nic nie zyska świat przez przyśpieszanie sprawy. Czas ma w danym wypadku tę dobrą stronę, że łagodzi ostrość konfliktu. Na potwierdzenie tego swego zdania, przytacza L. Blum sprawę najniebezpieczniejszą, a mianowicie sprawę

„korytarza” polskiego, której rozwiązanie przed dziesięciu laty wydawało się najzupełniej beznadziejne, a która obecnie zdaje mu się być na drodze do rozwiązania. „Jeżeli nawet pogłoski takie nie są uzasadnione, to sam fakt możliwości istnienia takich pogłosek jest już wiele znaczący”.

Slovak 22.VIII, omawia p. t. „Nowa rada z Paryża: Złączyć Czechosłowację z Polską” artykuł Ludwika Naudeau z „L'Illustration” w sprawie stosunków w Europie środkowej. Naudeau dowodzi, że usunięcie się Rosji od spraw środkowo-europejskich czyni potrzebę stworzenia innej podobnej siły, która by stanowiła przeciwwagę dla Niemiec. Żywioł niemiecki liczy na zwartym obszarze Rzeszy i sąsiednich państw środkowo-europejskich około 80 milionów, a przeciwko sobie ma rozproszkowane państwa przeważnie słowiańskie. Rosja nie umiała wywiązać się z zadań, jakich po niej spodziewały się narody słowiańskie zachodniej i południowej Europy. Muszą one teraz myśleć same o sobie. Stąd autor, francuski wnosi, że wielkim krokiem naprzód w kierunku samodzielności Europy środkowej byłoby połączenie się Czechosłowacji z Polską.

Daily Telegraph (Sydney) 23.VIII, umieścił artykuł niemieckiego konsula generalnego dr. Businga, w którym autor propaguje na wstępie przyjęcie planu Hoovera. Dr. Busing nie aprobeuje politycznych warunków stawianych Niemcom, dodając, że „tą drogą Niemcy iść nie mogą i wierzą nigdy nie pójda”. Po zwykłym argumencie co do niemożliwości przyjęcia warunków dotyczących się „Anschlussu” i „kieszonkowych” pancerników, dr. Busing przechodzi do kwestji granic wschodnich, pisząc: „Nie możemy uznać by nasze granice wschodnie, całkowicie oddzielające część Niemiec od reszty, przedstawiały skończone i stałe załatwienie tej kwestji, gdyż są wykreślone w przeciwieństwie do punktów, proklamowanych przez prezydenta Wilsona, na których, rzekomo, pakt pokoju miał być zbudowany. Rozbrojeni i bez poparcia mamy wciąż nadzieję, że przyszłe układy dadzą więcej zadawalające i bardziej przychylne dla nas

rozwiązanie kwestji naszych granic wschodnich. Nie zważając na to, że uważamy te polityczne warunki za niesprawiedliwe i niemożliwe, jesteśmy mocno przekonani, że nasze finansowe niepowodzenie nie może i nigdy nie powinno być wykorzystywane w celu zmuszenia nas do koncesyj politycznych. Wolimy raczej zbankrutować, aniżeli ulec podobnej presji”.

Ten sam dziennik zamieścił artykuł konsula R. P. p. G. F. Earp'a, który zareagował natychmiast na opinię konsula niemieckiego. P. Earp podkreślił historyczną polskość Pomorza i zaznaczył, że dla Polski kwestja Pomorza nie istnieje.

Journal de Genève 22.VIII, widzi w planie Courdenhove-Kalergi i 2-ch inżynierów — połączenia Prus Wschodnich z Niemcami z ominięciem terytorjum polskiego — środek do porozumienia polsko-niemieckiego, co byłoby najpewniejszą drogą do zapewnienia pokoju europejskiego. Polska nie będzie potrzebowała obawiać się konieczności prowadzenia wojny na 2 fronty i będzie mogła zmniejszyć swą armję. Niemcy będą mogły pogodzić się z Francją, a konferencja rozbrojeniowa podoła swemu trudnemu zadaniu.

POLSKA A LITWA.

Lietuvos Aidas 21.VIII, informuje, że w Ucianie odbył się ostatnio zjazd Wilnian, zamieszkałych w powiatach uciańskim i jezioroskim. Zjazd, po wysłuchaniu doniesień o „cierpieniach Litwinów w zagarniętej ziemi wileńskiej” uchwalił szereg rezolucyj, domagających się m. in. od „Związku odzyskania Wilna” zwołania w najbliższym czasie zjazdu wszystkich Wilnian zamieszkałych na terytorjum Litwy niepodległej, dalej — zwiększenia propagandy wileńskiej przez radio drogą transmisji na Wileńszczyznę nabożeństw w jęz. litewskim i odczytów; wreszcie zjazd domaga się od rządu litewskiego, aby dołożył wszelkich starań w kierunku „zmniejszenia teroru w okupowanym kraju” oraz, aby zwrócił się do Papieża z protestem przeciwko polonizowaniu przez Polaków kraju wileńskiego przy pomocy kościoła.

ZAGADNIENIA OGÓLNE

SYTUACJA POLITYCZNA W NIEMCZECH. SPRAWA ODSZKODOWAŃ I DŁUGÓW. SYTUACJA MIĘDZYNARODOWA.

The Times 22.VIII, nawiązując do projektu reorganizacji i częściowego zlania ze sobą rządów Rzeszy i pruskiego, pisze, że aż do czasu ewentualnego przegrupowania stronniotw naskutek nowych wyborów w Prusiech, projekt ten oznaczałby bliższe związanie partji socjalistycznej z obecnym réjim'em i jej wzmocnienie w innych częściach Niemiec do poziomu tego znaczenia, jakie ona posiada w Prusiech. Z tego powodu prasa nacjonalistyczna zwalcza ten projekt.

The Manchester Guardian 21.VIII, donosi w korespondencji z Paryża o niezadowoleniu opinii francuskiej z bazylejskiego raportu ekspertów, pomieważ niektóre jego ustępy są potępieniem całego systemu odszkodowań i protekcyjnistycznej polityki państw kontynentalnych. Francuzi bowiem — twierdzi korespondent — zawsze niechętnie odnosili się do poglądu, że odszkodowania mogą być płacone je-

dynie z nadwyżki wywozu niemieckiego nad przywozem. Pogląd ten potwierdza się obecnie w słowach raportu bazylejskiego, że świat prowadził dotychczas dwie sprzeczne ze sobą polityki, rozbudowując z jednej strony system przekazywania dużych sum przez państwa dłużnicze krajom wierzycielskim, a z drugiej strony stawiając przeszkody swobodnej wymianie towarów. Francuzów boją te słowa tembardziej — twierdzi dziennik, — że nie mogą oni odeprzeć argumentów raportu.

Journal des Débats 23.VIII, w art. A. Petit w omawia sprawę bezrobocia w Anglii, St. Zjednoczonych i w Niemczech oraz związany z nią kryzys gospodarczy i finansowy; autor określa sytuację w tych krajach pod tym względem jako tragiczną. Przyczyn kryzysu nie należy dopatrywać ani w reparacjach, ani w braku kolonij, jak to twierdzi się w Niemczech, gdyż Anglja np. nie płaci reparacyj, ani nie straciła swych kolonij, a jednak musi walczyć z kryzysem gospodarczym i z bezrobociem. Przyczyną całego nie- szczęścia jest — zdaniem dziennika — nieogłędna po-

lityka rozrzutności, która wywołała nadprodukcję, w konsekwencji brak konsumpcji i stworzyła w ten sposób błędne koło. Jedynym możliwym sposobem wyjścia z tego błędnego koła byłaby obniżka cen, co umożliwiłoby większą konsumpcję. Dziwną jest rzeczą, czyta się obecnie o tak ogromnym spadku cen hurtowych, że zdawałoby się, nie pozostaje nic innego, jak zniszczenie pewnej ilości wyprodukowanych zapasów; tymczasem ceny detaliczne nie tylko nie spadają, lecz nawet nieco wzrastają.

Le Quotidien 18.VIII, omawia wywiad udzielony przez min. Flandin'a M. Hutin'owi w kwestji kryzysu światowego i twierdzi, że francuski minister skarbu widzi przedewszystkiem przyczynę złego w nadużywaniu kredytów, czyli, mówiąc inaczej, w rozrzutności. Należy zmienić same metody postępowania, o ile chce się wrócić do równowagi gospodarczej, zamiast rzucać miliardy do beczki bez dna. Należy wzmocnić kredyt przez wzmocnienie zaufania i mądrą administrację. To samo, co powiedział min. Flandin, mógłby powiedzieć równie dobrze Mac Donald w Anglii i Brüning w Niemczech.

SYTUACJA POLITYCZNA W ANGLJI.

Journal des Débats 23.VIII, w art. P. Bernusa, omawiając kryzys gabinetu angielskiego, twierdzi, że Anglja nie straci zdrowego sensu i zdoła znaleźć drogę wyjścia z wyjątkowo trudnej sytuacji.

Le Quotidien 23.VIII, omawia kryzys gospodarczy w Anglii i twierdzi, że polityka prestiżu finansowego była szkodliwą dla życia gospodarczego W. Brytanji. Można sądzić, iż ustępstwa na rzecz protekcyjizmu spowodowały kryzys robotniczy, a to przez podniesienie kosztów utrzymania. Rząd labourzystów zawinił, że nie dostatecznie energicznie zwalczał bezrobocie, a mianowicie, że porzucił swój projekt przedsięwzięcia w tym celu wielkich robót publicznych. Konserwatyści nie zechcą, prawdopodobnie, przejmować odpowiedzialności za błędy labourzystów, lecz napewne nie odmówią swej pomocy Mac Donaldowi w wywiązaniu się z nadzwyczaj trudnej misji.

PAŃSTWA BAŁTYCKIE. MNIJSZOŚĆ POLSKA NA ŁOTWIE. LITWA A NIEMCY.

Prasa litewska z 21.VIII, w koresp. ag. „Elta“ z Rygi podkreśla, że wielką sensacją wywołało na całej Litwie wystawienie dwóch polskich list wyborczych do sejmu łotewskiego. Ag. „Elta“ cytuje opinię polskiego pisma „Dzwon“, wychodzącego w Dźwińsku, które twierdzi, że rozłam wśród Polaków łotewskich nastąpił wskutek nieporozumień osobistych dotychczasowych posłów polskich Wilpiszewskiego i Wierzbickiego z ks. Ławrynowiczem, którego „Dzwon“ nazywa renegatem. Ks. Ławrynowicz twierdzi, że listę swoją wystawił z polecenia władz kościelnych i że nie miał on na celu rozbijania jedności polskiej. W związku z tem „Dzwon“ apelował do nuncjusza papieskiego na Łotwie Zechini'ego i do polskiego kardynała Hlonda, z prośbą o wywarcie nacisku na łotewskie władze kościelne.

Lietuvos Aidas 22.VIII, w artykule, omawiającym pogłoski o przyczynach rozłamu wśród Polaków łotewskich, podkreśla, że najbardziej prawdopodobna jest ta wersja, wdg. której łotewskie władze kościel-

ne, inspirowane przez chrz.-demokratów, zmusiły ks. Ławrynowicza do wystawienia listy polskiej, a to w tym celu, by uniemożliwić socjalistom akcję przeciwko chrz.-demokratom, której punktem wyjścia był zarzut, że ch.-demokr. popiera przy pomocy duchowieństwa akcję polonizacyjną na Łotwie. Wystawienie zaś dwóch list polskich, jak wiadomo, przekreśla możliwość przeprowadzenia nawet jednego posta Polaka. W ten sposób klerykalne stronnictwa łotewskie zdobyły dla siebie poważny atut, przekreślający zarzuty socjalistów.

Rytas 20.VIII, w art. wst., omawiającym litewski handel zagraniczny, podkreśla, że w pierwszym półroczu r. b. nadwyżka przywozu wyniosła 2,2 milj. lit. Aczkolwiek jest to suma niewielka, to jednak, jeśli wziąć pod uwagę, prawdopodobieństwo dalszego zwiększenia pasywności litewskiego bilansu handlowego w ciągu drugiej połowy r. b. (a to wobec niekorzystnych koniunktur na rynkach światowych), Litwa może — zdaniem dziennika — znaleźć się w końcu roku w krytycznej sytuacji. Na pogorszenie się finansowej sytuacji Litwy wpłynie pozątem znacznie (o 20 milj. litów) zmniejszenie się przekazów od emigrantów z zagranicy. Przyczyn pasywności litewskiego bilansu handlowego dziennik dopatruje się przede wszystkim w zbytnej gospodarczej zależności Litwy od Niemiec, pozątem w zmniejszeniu się zapotrzebowania towarów na rynkach zagranicznych oraz w złej jakości produktów litewskich, z powodu czego Litwa otrzymuje za swe towary ceny częstokroć o 25 proc. niższe od cen, otrzymywanych przez inne kraje za te same produkty.

Lietuvos Aidas 22.VIII, w art. wst. omawia konieczność kształcenia się młodzieży litewskiej w kierunku handlowym i przemysłowym, a to w celu późniejszego objęcia przez nią w swe ręce handlu i przemysłu litewskiego, który obecnie znajduje się wyłącznie w rękach obcych.

Rytas 21.VIII, zamieszcza obsz. art. p. n. „Eksperymenty niemieckie“, w którym ilustruje na szeregu przykładach imperjalistyczną politykę Niemiec, podkreślając jej dwulicowość. Dziennik wyraża zadowolenie z tego powodu, że mocarstwa nie dały się wprowadzić w błąd rzekomem bankructwem finansowym Rzeszy i nie udzieliły jej dalszych pożyczek, które — jak wiadomo — poszłyby na zwiększenie zbrojeń niemieckich. Mówiąc o agresywności Niemiec w stosunku do Polski, dziennik zwraca również uwagę na zaborcze plany Niemiec w stosunku do Kłajpedy i wzywa rząd litewski do ostrego wystąpienia przeciwko imperjalistycznej polityce niemieckiej w odniesieniu do Litwy. W końcu dziennik podkreśla, że kryzys banków niemieckich dotknął również banki litewskie; fakt powyższy jak również i cała dwulicowość polityki niemieckiej wobec Litwy powinny rządowi litewskiemu wskazać na niewłaściwość kontynuowania w d. c. dotychczasowej linii polityki litewskiej w odniesieniu do Niemiec.

RÓŻNE.

La Tribuna 15.VIII, w koresp. z Paryża omawia rozwój przemysłu chemicznego i mechanicznego we Francji, i lotnictwa w Stanach Zjednoczonych A. P. i podkreśla, że fabryki służące dzisiaj rolnictwu i komunikacji będą w razie wojny wyrabiały środki do walki zbrojnej.

